

AVANTURE ŠERLOKA HOLMSA

Prevod Ivan Bošković

SKANDAL U ČEŠKOJ

Za Šerloka Holmsa ona je uvek bila *ona žena*. Retko kad sam čuo da je spominje ikako drugačije. U njegovim očima zasenila je i premašila sve osobe svog pola. Nije on osećao prema Ireni Adler išta slično ljubavi. Sve emocije, a ta naročito, bile su mrske njegovom hladnom, preciznom i čuderno uravnoteženom umu. On je bio, mislim, najsavršenija mašina za razmišljanje i posmatranje koju je svet ikad video, i uloga ljubavnika bila mu je sasvim strana. Uvek je sa podsmehom govorio o mekšim strastima. One su bile odlična stvar za posmatrača – odlična za svlačenje vela sa čovekovih motiva i akcija. Ali kad bi jedan uvežban analitičar dopustio takve upade u sopstveni delikatni i fino podešeni temperament, oni bi predstavljali faktor odvlačenja pažnje koji bi mogao dovesti u pitanje sve njegove mentalne rezultate. Pesak u osetljivom instrumentu, ili pukotina u nekoj od njegovih snažnih lupa, ne bi više smetali od jake emocije u takvoj prirodi. A ipak je za njega postojala ta jedna žena, bivša Irena Adler, osoba sumnjivog ugleda.

Malo sam viđao Holmsa u poslednje vreme. Moj brak nas je razdvojio. Moja potpuna sreća, i na kuću usmerena interesovanja koja čovek stekne kad prvi put osnuje sopstveni dom, sasvim su mi obuzeli pažnju; dok je Holms, koji je svojom boemskom dušom mrzeo svaki vid društva, ostao u našem stanu u ulici Bejker, zakopan među svojim starim knjigama, i smenjujući od nedelje do nedelje kokain i ambiciju, omamljenost drogom i žestoku energiju sopstvene žive prirode. I dalje ga je, kao i uvek, duboko privlačio zločin, pa je svoju izuzetnu moć i neizmerne sposobnosti upotrebljavao da razjasni tajne koje je zvanična policija napustila kao beznadežne. S vremena na vreme bih načuo neke nejasne izveštaje o njegovim slučajevima; o njegovom pozivu u Odesu u slučaju ubistva Trepova, o razjašnjavanju jedinstvene tragedije braće Etkinson u Trikomeliju i, najzad, o misiji koju je tako delikatno i uspešno obavio za vladarsku porodicu Holandije. Ali, osim tih znakova aktivnosti, koje sam delio sa svim drugim čitaocima dnevne štampe, znao sam malo o svom bivšem prijatelju i sustanaru.

Jedne noći – bilo je to 20. marta 1888. godine – vraćao sam se iz posete jednom pacijentu (jer sam se sad vratio civilnoj praksi), kad me je put naveo u ulicu Bejker. Dok sam prolazio pored dobro poznatih vrata, koja me uvek podsete na moje udvaranje i na mračne događaje opisane u *Crvenoj niti*, uhvatila me je jaka želja da opet vidim Holmsa, i čujem kako koristi svoje izvanredne moći. Stan je bio dobro osvetljen te čim bacih pogled, ugledah njegovu visoku, mršavu figuru kako se kreće kao tamna silueta spram zastora. Hodao je preko sobe brzo, živo, oborene glave, s rukama na leđima. Za mene, koji sam znao sva njegova raspo-

loženja i navike, taj stav i ponašanje govorili su sami za sebe. Opet je bio u poslu. Podigao se iz svojih drogom izazvanih snova i bio na svežem tragu nekog novog problema. Pozvonio sam i zatim se nađoh u sobi koja je nekad bila i moja.

Nije se ponašao baš srdačno. Retko kad je on i bio takav; ali mu je, mislim, bilo drago što me vidi. Jedva i progovorivši, ali sa zadovoljstvom u očima, pokazao mi je naslonjaču, dobacio mi svoju kutiju s cigarama, i pokazao na sanduk s pićem i sifonom u uglu. Onda je stao pred kamin i pogledao me na svoj jedinstveni, zamišljeni način.

„Bračni jaram ti prija”, primetio je. „Mislim, Votsone, da si nabacio sedam i po funti otako smo se poslednji put videli.”

„Sedam”, odgovorio sam.

„Zaista, trebalo je još malo da razmislim. Učinilo mi se da je malo više. I vidim da se opet baviš praksom. Nisi mi rekao da ćeš da se upregneš.”

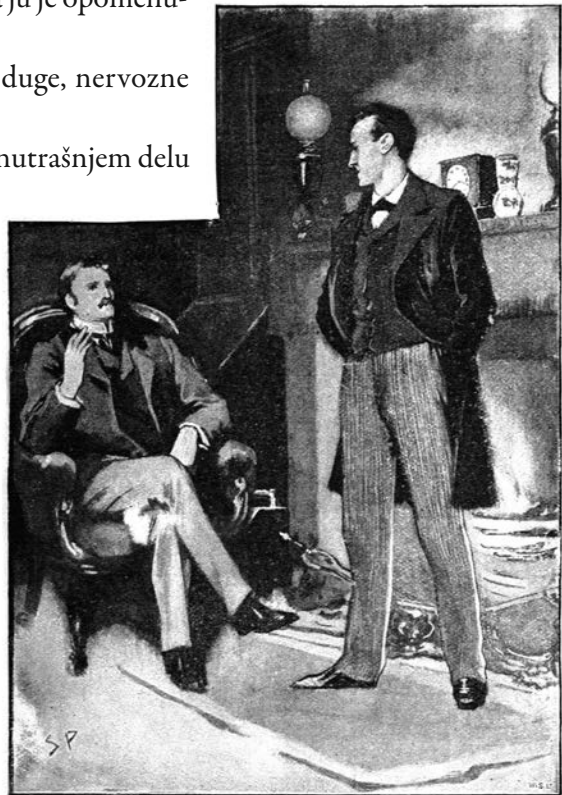
„Pa kako znaš?”

„Vidim, zaključujem. Kako znam da si nedavno mnogo pokisao, i da imaš vrlo nespretnu i nemarnu služavku?”

„Dragi moj Holmse,” rekao sam ja, „to je već previše. Sigurno bi te spalili da si živeo pre par vekova. Istina je da sam u utorak išao na selo i da sam se vratio kući u strašnom stanju, ali pošto sam se presvukao ne mogu da zamislim kako to zaključuješ. A što se tiče Meri Džejn, ona jeste nepopravljiva, i moja žena ju je opomenula, ali opet ne vidim kako si to zaključio.”

Zakikotao se za sebe i protrljao svoje duge, nervozne šake.

„Vrlo prosto”, rekao je, „vidim da na unutrašnjem delu tvoje leve cipele, baš tu gde je osvetljena vatrom, na koži ima šest skoro paralelnih ureza. Očito ih je napravio neko ko je vrlo nepažljivo strugao po rubovima đona da bi skinuo s njega skoreno blato. Otuda, vidiš, moj dvostruki zaključak da si bio napolju po gadnom vremenu i da imaš vrlo zloćudan primerak londonske služavke-čizmoekačice. A što se tiče tvoje prakse, ako jedan gospodin ulazi u sobu smrdeći na jodoform, sa crnim tragom srebrnog nitrata na desnom kažiprstu i oteklinom na desnoj strani šesira koja pokazuje gde drži svoj stetoskop, morao bih stvarno biti glup pa ga ne prepoznati kao aktivnog pripadnika medicinske profesije.”

Morao sam da se nasmejem lakoći s kojom je objasnio svoj proces zaključivanja. „Kad čujem tvoje razloge”, rekao sam, „stvar mi uvek izgleda tako smešno jednostavna da bih je i sam mogao obaviti, mada sam u svakom sledećem primeru tvog rezonovanja opet zburjen dok mi ne objasniš ceo proces. A ipak verujem da vidim isto tako dobro kao i ti.”

„Baš tako”, odgovorio je paleći cigaretu, i svaljujući se u naslonjaču. „To vidiš ali ne primećuješ. Razlika je jasna. Na primer, često si viđao stepenice koje vode iz hola u ovu sobu.”

„Često.”

„Koliko često?”

„Pa, nekoliko stotina puta.”

„I koliko ih ima?”

„Koliko? Ne znam.”

„Eto! Nisi primetio. A video si. To hoću da kažem. Ja znam da ima sedamnaest stepenika, jer sam i video i primetio. Usput, pošto te interesuju ti problemčići i pošto si bio ljubazan da zabeležiš par mojih tričavih iskustava, možda će te zanimati i ovo.” Dobacio mi je list debelog ružičastog papira sa stola. „Stiglo je poslednjom poštom”, rekao je. „Pročitaj naglas.”

Pismo je bilo nedatirano, i bez potpisa i adrese.

Večeras, u petnaest do osam (pisalo je) jedan gospodin koji želi da se posavetuje o vrlo važnoj stvari, posetiće Vas. Vaše nedavne usluge jednoj od kraljevskih kuća Evrope pokazale su da ste čovek kome se može bezbedno poveriti stvar neprocenjive važnosti. Takve informacije sa svih strana dobili smo. Budite u to vreme kod kuće, i nemojte shvatiti pogrešno ako Vaš posetilac bude nosio masku.

„Ovo je stvarno misterija”, primetio sam. „Šta misliš o ovome?”

„Još nemam podatke. Kapitalna je greška teoretisati pre nego što se imaju podaci. Čovek počne neprimetno da izvrće činjenice da bi odgovarale teorijama, umesto da se teorije poklapaju sa činjenicama. Ali samo pismo – šta zaključuješ iz njega?”

Pažljivo sam ispitao pismo, i papir na kojem je bilo napisano.

„Čovek koji ga je pisao je verovatno imućan”, primetio sam, nastojeći da imitiram način svog prijatelja. „Takav papir ne košta manje od pola krune po paketu. Osobeno je jak i krut.”

„Osobeno – to je baš prava reč”, rekao je Holms. „To uopšte nije engleski papir. Prinesi ga na svetlo.”

Učinio sam tako, i video latinično veliko „E” sa jednim malim „g”, „P” i veliko „G” sa malim „t” utisnute u papir.

„Kako ti se čini?”, upitao je Holms.

„Ime proizvođača, nema sumnje; ili pre njegov monogram.”

„Uopšte nije. 'G' sa malim 't' znači *Gesellschaft*, što na nemačkom znači 'društvo'. To je uobičajeno sažimanje kao englesko „Co.” za *Company*. 'P' naravno, znači 'papir'. Sad, što se

tiče 'Eg', pogledajmo naš Kontinentalni rečnik geografskih imena." Uzeo je sa police tešku smeđu knjigu. „Eglou, Eglonic – evo ga, Egrija. To je pokrajina u Češkoj. Nedaleko od Karlovih Vari, gde se govori nemački. Čuvena je po tome što je tu ubijen Valenštajn, i po fabrikama stakla i papira. Ha, ha, družo moj, kako ti se čini?" Oči su mu sjale, a iz cigare posla prema tavanici veliki oblak plavog dima.

„Papir je napravljen u Češkoj”, rekao sam.

„Tačno. A čovek koji je napisao pismo je Nemač. Primećuješ li osobenu konstrukciju rečenice – *takve informacije sa svih strana dobili smo*. Francuz ili Rus ne bi tako na-

pisali. To je Nemač; oni su uvek tako neučtivi prema svojim glagolima. Ostaje dakle samo da otkrijemo šta hoće taj Nemač koji piše na češkom papiru i više voli da nosi masku nego da pokaže lice. A evo ga, izgleda, dolazi da reši sve naše dileme.”

Dok je govorio čuo se oštar zvuk konjskih potkova i struganje točkova o pločnik, pa onda jaka zvonjava na vratima. Holms je zazviždao.

„Dvopreg, po zvuku”, rekao je. „Da”, dodade gledajući kroz prozor. „Lepe male kočije i par lepotana. Sto pedeset gvineja komad. Ima para u ovom slučaju, Votsone, ako ničeg drugog.”

„Mislim da je bolje da idem, Holmse.”

„Nipošto, doktore. Ostani gde si. Izgubljen sam bez svog Bosvela. A ovo obećava da će biti zanimljivo. Bilo bi šteta da to propustiš.”

„Ali tvoj klijent...”

„Pusti njega. Možda će mi biti potrebna tvoja pomoć, a možda i njemu. Evo ga stiže. Sedi u tu fotelju, doktore, i otvori četvoro očiju.”

Spor i težak korak, koji se čuo na stepenicama i u hodniku, zaustavio se pred vratima. Onda se začu snažno i autoritativno kucanje.

„Da!”, rekao je Holms.

Ušao je vrlo visok čovek, herkulovskih prsa i udova. Odeća mu je bila bogata na način koji bi se ovde, u Engleskoj, smatrao znakom neukusa. Prednji deo dvorednog kaputa i rukavi behu obrubljeni širokim trakama astragana, a tamnoplavi plašt, prebačen preko ramena, jarkocrvenom svilom i zakopčan na vratu kopčom koja se sastojala od jednog blistavog berila. Čizme, koje su mu dopirale do pola cevanica i pri vrhu ukrašene bogatim smeđim krznom, upotpunjavahu utisak varvarskog bogatstva koje je nagoveštavala cela njegova pojava. Nosio

je u ruci šešir širokog oboda, a preko gornjeg dela lica, do ispod jagodica, crnu masku, koju očito beše upravo stavio, jer mu je ruka bila još na njoj kad je ulazio. Po donjem delu lica izgledalo je da je to čovek jakog karaktera, s debelim opuštenim usnama, i dugom, ravnom bradom koja je sugerisala odlučnost što se graniči sa tvrdoglavošću.

„Jeste li dobili moje pismo?“, upitao je dubokim promuklim glasom s jakim nemačkim akcentom. „Rekao sam da ću vas posetiti.“ Gledao nas je naizmenično, nesiguran kome da se obrati.

„Sedite, molim“, rekao je Holms. „Ovo je moj prijatelj i kolega, dr Votson, koji je ponekad dovoljno ljubazan da mi pomaže u mojim slučajevima. S kim imam čast?“

„Možete me oslovljavati sa: grof fon Kram, češki plemić. Pretpostavljam da je ovaj gospodin, vaš prijatelj, častan i diskretan čovek, kojem mogu poveriti stvar od najveće važnosti? Ako nije, mnogo bih više voleo da razgovaramo nasamo.“

Ustadoh da pođem, ali me Holms uhvati za članak ruke i gurnu nazad u naslonjaču. „Ili obojica, ili nijedan“, reče. „Možete reći pred ovim gospodinom sve što možete reći i meni.“

Grof je slegnuo svojim širokim ramenima. „Onda moram početi“, rekao je, „obavezujući obojicu na apsolutnu tajnost od dve godine; na kraju tog vremena stvar više neće biti važna. Zasada nije preterano reći da je tako važna da bi mogla uticati na evropsku istoriju.“

„Obećavam.“

„I ja.“

„Oprostićete mi zbog ove maske“, nastavio je naš čudni posetilac. „Moj uzvišeni poslodavac želi da ne znate njegovog agenta, i mogu odmah da priznam da titula kojom sam se upravo nazvao i nije baš tačno moja vlastita.“

„Znao sam to“, rekao je Holms suvo.

„Okolnosti su vrlo delikatne, i mora se preduzeti svaka mera da se predupredi ogroman skandal i ozbiljno kompromitovanje jedne od vladarskih porodica Evrope. Prosto rečeno, stvar se tiče velike kuće Ormštajna, naslednih kraljeva Češke.“

„Znao sam i to“, promrmljao je Holms, uvaljujući se u svoju fotelju i sklapajući oči.

Naš posetilac pogleda s očitim iznenađenjem mlitavu, zavaljenu figuru čoveka koji mu je nesumnjivo opisan kao najoštromniji i najenergичniji agent u celoj Evropi.

Holms je polako otvorio oči i pogledao nestrpljivo svog džinovskog klijenta. „Ako se Vaše veličanstvo udostoji da ispriča svoj slučaj“, rekao je, „moći ću vas bolje posavetovati.“

Čovek je skočio sa svoje stolice i počeo da uzbuđeno hoda po sobi. „U pravu ste“, povikao je; „ja sam taj kralj. Zašto da to krijem od...?“

„Zašto, zaista?“, promrmljao je Holms. „I pre nego što je Vaše veličanstvo progovorilo, znao sam da se obraćam Vilhelmu Gotsrajhu Sigismundu fon Ormštajnu, velikom vojvodi od Kasel-Felštajna, i naslednom kralju Češke.“

„Ali možete razumeti“, rekao je naš čudni posetilac, opet sedajući i prelazeći rukom preko visokog belog čela, „možete razumeti da nisam navikao da radim takve stvari lično. No, stvar je bila toliko delikatna da je nisam mogao poveriti nijednom agentu, da ne bih bio u njegovim rukama. Došao sam *inkognito* iz Praga da se posavetujem sa...“

„Pa posavetujte se, molim“, rekao je Holms opet sklapajući oči.

„Činjenice su ukratko ove: pre oko pet godina, tokom jedne duge posete Varšavi, upoznao sam jednu čuvenu avanturistkinju, Irenu Adler. To ime vam je sigurno poznato.“

„Molim pogledajte u moj registar, doktore“, promrmljao je Holms, ne otvarajući oči. Već mnogo godina je beležio podatke o ljudima i stvarima, pa je mogao odmah dati informacije o skoro svakoj temi ili osobi. U ovom slučaju sam našao njenu biografiju između biografije jednog jevrejskog rabina i jednog štabnog komandira koji je napisao monografiju o ribama dubokog mora.

„Da vidim“, rekao je Holms. „Hm! Rođena u Nju Džersiju 1858. godine. Ali – hm! Primadona Carske opere u Varšavi – da! Povukla se sa operске scene. Hm, živi u Londonu – baš tako! Vaše veličanstvo je, koliko ja razumem stvari, imalo aferu s tom mladom osobom, slalo joj neka kompromitujuća pisma, i sad želi ta pisma nazad.“

„Baš tako. Ali kako...“

„Je li bilo tajnog braka?“

„Nije.“

„Nikakvih zakonskih spisa ili potvrda?“

„Nikakvih.“

„Onda ne pratim Vaše veličanstvo. Ako ta mlada osoba preda te papire radi ucene ili u neke druge svrhe, kako može da dokaže njihovu autentičnost?“

„Tu je rukopis.“

„Pih! Krivotvoren.“

„Moj privatni papir.”
„Ukraden.”
„Moj vlastiti pečat.”
„Imitiran.”
„Moja fotografija.”
„Kupljena.”
„Oboje smo na fotografiji.”
„Ah, to je vrlo loše! Vaše veličanstvo je zaista počinilo indiskreciju.”
„Bio sam lud – bolestan.”
„Ozbiljno ste se iskompromitovali.”
„Tad sam bio samo prestolonaslednik. Sad mi je skoro trideset.”
„To se mora dobiti nazad.”
„Pokušali smo i nismo uspeli.”
„Vaše veličanstvo mora da plati. Mora se kupiti.”
„Ona neće da proda.”
„Onda ukrasti.”
„Pokušano je pet puta. Dvaput smo platili da joj se provali i pretrese kuća. Jednom smo joj preusmerili prtljag kad je putovala. Dvaput je opljačkana iz zasede. Bez rezultata.”
Holms se nasmejao. „To je baš priličan problemčić”, rekao je.
„Ali za mene vrlo ozbiljan”, rekao je kralj, prekorno.
„Vrlo, zaista. I šta ona namerava s tom fotografijom?”
„Da me uništi.”
„Ali kako?”
„Treba da se ženim.”
„Tako sam i čuo.”
„Klotildom fon Saks-Meningen, drugom kćeri kralja Skandinavije. Vi možda znate stroge principe njene porodice. Ona sama je sušta delikatnost. Senka sumnje na mom ponašanju, i svemu bi mogao biti kraj.”
„A Irena Adler?”
„Preći da će im poslati fotografiju. I to će i učiniti. Znam da će to učiniti. Ne znate nju; ima dušu od čelika. Ima lice najlepše žene, ali um najodlučnijeg muškarca. Spremna je na sve – baš sve, da se ne oženim drugom ženom.”
„Sigurni ste da je već nije poslala?”
„Siguran sam.”
„A zašto?”
„Jer je rekla da će je poslati na dan kad budu objavljene moje zaruke. A to je sad u utorak.”
„O, pa onda imamo još tri dana”, rekao je Holms zevajući. „To je baš sreća, jer moram baš sad da obavim nekoliko važnih stvari. Vaše veličanstvo će sigurno za sada ostati u Londonu?”
„Naravno. Naći ćete me kod *Langema*, pod imenom grof fon Kram.”

„Onda ću poslati poruku kako napredujemo.”

„Molim. U brizi sav ću biti.”

„A novac?”

„Imate blanko ček.”

„Bezuslovno?”

„Kažem da bih dao jednu od svojih kraljevskih pokrajina za to pismo.”

„A tekući troškovi?”

Kralj je izvadio ispod ogrtača tešku kožnu torbicu i stavio je na sto. „Tu ima tri stotine funti u zlatu i sedam stotina u novčanicama”, rekao je.

Holms je napisao priznanicu na papiru iz svoje beležnice i dao mu je. „A adresa gospođice?”

„Brajoni Lodž, avenija Serpentajn, Sent Džons Vud.”

„Još jedno pitanje”, rekao je Holms. „Je li ta fotografija bila stonog formata?”

„Bila je.”

„Onda, laku noć, Vaše veličanstvo, i verujem da ćemo uskoro imati dobre vesti. Laku noć, Votsone”, dodao je, kad su se kočije s kraljem otkotrljale niz ulicu. „Molim te, navrati sutra u tri po podne; voleo bih da popričam s tobom o ovoj stvarčici.”

2

Bio sam sutradan u ulici Bejker tačno u tri sata, ali se Holms još ne beše vratio. Gazdarica mi je rekla da je otišao ujutru, malo posle osam sati. Seo sam pored kamina, s namerom da ga čekam koliko god bude trebalo. Već sam se duboko zainteresovao za slučaj jer, mada nije imao nikakve strašne i čudne karakteristike kao dva slučaja koja sam drugde zabeležio, priroda slučaja i kraljevski položaj Holmsovog klijenta davali su mu jedinstven karakter. Osim toga, na stranu priroda istraživanja u kojem je moj prijatelj sad bio, bilo je nečega u njegovom majstorskom shvatanju situacije, i njegovom živom, prodornom rezonovanju, zbog čega sam uživao u tome da proučavam njegov sistem rada, i da pratim brze, suptilne metode kojima je rešavao i najzapletenije misterije. Toliko sam navikao na njegov neizbežni uspeh, da nisam ni pomišljao na mogućnost da ne uspe.

Bilo je skoro četiri kad su se vrata otvorila i u sobu banuo konjušar pijanog izgleda, sa zulufima, zapušten, nateklog lica i neuredne odeće. Naviknut na zapanjujuće moći prerušavanja mog prijatelja, ipak sam morao da ga tri puta dobro pogledam da se uverim da je to stvarno on. Klimnuvši mi glavom, nestao je u spavaćoj sobi, odakle se pojavio pet minuta kasnije u odelu od tvida i pristojnog izgleda, kao i uvek. Stavio je ruke u džepove, ispružio noge ispred kamina i nekoliko minuta se od srca smeja.

„Pa, stvarno”, povikao je, i onda se opet zagrcnuo od smeha.

„Šta je?”

„Previše je smešno. Siguran sam da nikad nećeš pogoditi kako sam proveo ovo jutro, i s kojim rezultatom.”

„Ne mogu da zamislim. Pretpostavljam da si posmatrao navike, i možda kuću, gđice Irene Adler.”

„Baš tako; ali je ishod bio vrlo neobičan. Reći ću ti, ipak. Otišao sam od kuće jutros malo posle osam, kao konjušar bez posla. Među ljudima koji se bave konjima vlada divno razumevanje i bratstvo. Budi jedan od njih, i saznaćeš sve što hoćeš. Brzo sam našao Brajoni Lodž. To je pravi dragulj od vile: dvospratna, sa vrtom sa zadnje strane i isturenim pročeljem sve do ulice. Nemoguće joj je prići s bilo koje strane. Velika dnevna soba desno, dobro opremljena, sa dugačkim prozorima skoro do poda, i onim besmislenim engleskim zatvaračima koje bi i deca mogla otvoriti. Iza kuće nema ništa značajno, osim što se prozor na hodniku može doseći sa vrha šupe za kola. Obišao sam kuću i pomno je ispitao sa svih strana, ali nisam primetio ništa više zanimljivo.

„Onda sam tumarao ulicom i video, kao što sam i očekivao, da postoji štala na putiću koji ide pored jednog zida bašte. Pomogao sam konjušarima da istimare konje, i zauzvrat dobio dva penija, čašu špricera, dva pakovanja fino rezanog duvana, i informacija koliko god sam hteo o gđici Adler, kao i o desetini komšija koji me nisu nimalo zanimali, ali čije sam biografije morao da saslušam.”

„I šta je sa Irenom Adler?”, upitao sam.

„O, ona je zaludela sve muške glave u tom kraju. Ona je najljupkiji stvor sa šeširićem na planeti. Tako kažu u Serpentajn Mjuzu, svi do jednog. Živi tiho, peva na koncertima, izvozi se svaki dan u pet, i vraća se u sedam na večeru. Retko izlazi u drugo doba, osim kad peva. Ima samo jednog muškog posetioca, ali taj вреди. Crnomanjast je, zgodan i žustar, uvek svraća bar jednom, a često i dvaput. On je g. Godfri Norton, iz Iner Templu. Vidiš, to su prednosti kočijaša kao obaveštajaca. Vozili su ga kući desetak puta iz Serpentajn Mjuza, i znaju sve o njemu. Kad sam saslušao sve što su imali da mi kažu, počeo sam opet da šetam gore-dole kod Brajoni Lodža, i da smišljam ratni plan.

„Taj Godfri Norton je očito bio važan faktor u celoj priči. On je advokat, i to je zvučalo zlokobno. Kakva je bila veza među njima, i šta je cilj njegovih stalnih poseta? Je li ona bila njegov klijent, prijateljica, ili ljubavnica? Ako je ono prvo, verovatno je fotografiju dala njemu na čuvanje. Ako je ovo poslednje, to je već manje verovatno. Od odgovora na to, zavisilo je da li da nastavim akciju na Brajoni Lodžu ili da obratim pažnju na gospodinov stan u Templu. Bila je to delikatna tačka, i proširila je polje mog istraživanja. Bojim se da te zamaram ovim detaljima, ali hoću da vidiš male teškoće da bi shvatio situaciju.”

„Slušam te pažljivo”, odgovorio sam.

„Još sam vagao stvar kad se u Brajoni Lodž dovezao fijaker, i iz njega izašao neki gospodin. Bio je to upadljivo zgodan čovek, crnomanjast, orlovskog izgleda, s brkovima – očito

čovjek o kojem sam slušao. Izgledalo je da mnogo žuri; povikao je kočijašu da ga sačeka, i proleteo pored služavke kad mu je otvorila vrata, manirom čovjeka koji ulazi u svoju kuću.

„Bio je u kući oko pola sata, i video sam kroz prozore dnevne sobe kako ide tamo-amo, priča uzbuđeno i maše rukama. Nju nisam video. Kad se vratio do kola, izvukao je iz džepa zlatni sat i nervozno ga pogledao. ‘Vozite što brže’, povikao je, ‘prvo u *Gros end Henki* u ulici Ridžent, a onda u crkvu Sv. Monike na Edžver Roudu. Pola gvineje ako stignemo za dvadeset minuta!’

„Otišli su, i ja sam se pitao da li da ih pratim kad je stigao lepi mali landauer, čiji je kočijaš bio poluzakopčan i sa mašnom namaknutom pod uhom, a kaiševi konjske opreme štrčali na sve strane. Čim se zaustavio, ona je izjurila iz ulaznog hola i ušla u njega. Video sam je samo na trenutak, ali je to bila ljupka žena, s licem za koje bi čovjek mogao umreti.

„‘Crkva sv. Monike, Džone’, povikala je, ‘i funta ako stigneš za dvadeset minuta.’ Bilo je dvadeset pet do dvanaest, i naravno da je bilo dovoljno jasno šta se sprema.

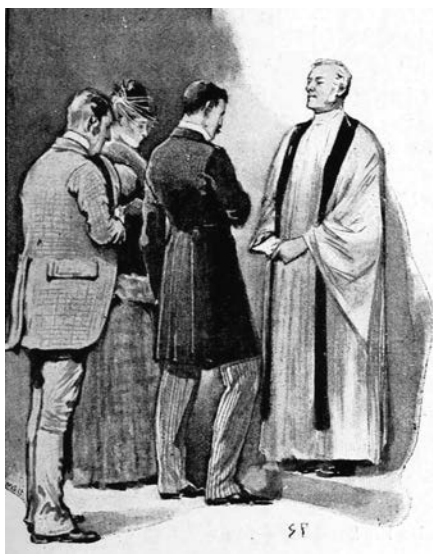
„Moj kočijaš je brzo vozio. Mislim da nikad nije vozio brže, ali su drugi stigli pre nas. Fijaker i landauer sa zapenušanim konjima bili su pred vratima crkve. Platilo sam vožnju i požurio u crkvu. Nije bilo žive duše osim njih dvoje koje sam pratio i sveštenika u ornatu koji kao da se prepirao s njima. Svo troje su stajali pred oltarom. Prošetao sam bočnim kri-lom kao slučajni namernik koji je svratio u crkvu. Iznenada se, na moje iznenađenje, ono troje okrenulo prema meni, i Godfri Norton mi priđe što je brže mogao.

„‘Hvala Bogu’, povikao je, ‘Vi ste taj. Dođite, dođite.’

„Šta je?’, upitao sam ja.

„Dođite, čoveče, samo tri minuta, ili neće biti zakonski’...

„Bezmalobilo me je odvuкао do oltara, i pre nego što se opasuljih, već sam mumlao odgovore koje su mi šaptali, i garantovao za stvari o kojima pojma nisam imao – i zapravo pomagao

u sigurnom vezivanju Irene Adler, neudate, i Godfrija Nortona, neoženjenog. Sve se to obavilo u trenutku, i tu je bio taj gospodin koji mi je zahvaljivao sa jedne strane i dama sa druge, dok mi se sveštenik smešio u lice. Bila je to najapsurdnija situacija u kojoj sam se našao u životu, i sad sam se njoj smejaо. Izgleda da je bilo neke nepravilnosti u dozvoli za venčanje, i da je sveštenik apsolutno odbijao da ih venča bez nekog svedoka, pa je moja srećna pojava spasila mladoženju da ga ne traži po ulici. Nevesta mi je dala zlatnik od pola funte – nosiću ga na lancu od sata kao uspomenu na taj slučaj.”

„To je vrlo neočekivan obrt”, rekao sam, „i šta sad?”

„Pa, moji su planovi vrlo ozbiljno ugroženi. Izgledalo je da taj par može odmah otputovati, i to je iziskivalo vrlo hitne i energične mere s moje strane. Ali na crkvenim vratima su se razdvojili, i on se odvezao nazad u Templ, a ona svojoj kući. 'Izvešću se u park u pet, kao i obično', rekla mu je na rastanku. Samo sam to čuo. Odvezli su se u različitim smerovima, a ja sam krenuo da obavim neke svoje posliće.”

„A to su?”

„Malo hladne govedine i čaša piva”, odgovorio je i pozvonio. „Bio sam previše zauzet da mislim na hranu, a biću verovatno još više zauzet večeras. Usput, doktore, zamolio bih te za saradnju.”

„Vrlo rado.”

„Ne smeta ti da prekršiš zakon?”

„Ni najmanje.”

„Niti da rizikuješ da budeš uhapšen?”

„Ne za dobar razlog.”

„O, razlog je odličan.”

„Onda sam tvoj čovek.”

„Bio sam siguran da se mogu osloniti na tebe.”

„A šta ti treba?”

„Kad gđa Turner donese poslužavnik, objasniću ti”, rekao je dok se gladno bacao na jednostavni obrok koji je naša gazdarica donela. „Moram da pričam dok jedem jer nemam mnogo vremena. Sad je skoro pet. Za dva sata moramo biti na mestu događaja. Gđica Irena, ili pre gospođa, vraća se sa svoje vožnje u sedam. Moramo biti u Brajoni Lodžu da je sret-nemo.”

„I onda?”

„Moraš to ostaviti meni. Već sam predvideo šta će se desiti. Postoji nešto na čemu moram insistirati. Ne smeš se mešati, šta god da se desi. Razumeš?”

„Treba da budem neutralan?”

„Da ne radiš baš ništa. Verovatno će biti manjih neprijatnosti. Ne pridružuj se. Završice se time što će me uneti u kuću. Posle četiri-pet minuta, otvoriće se prozor dnevne sove. Ti treba da si blizu tog otvorenog prozora.”

„Dobro.”

„Treba da gledaš mene, jer ćeš me videti.”

„Da.”

„I kad podignem ruku – ovako – ubacićeš u sobu ovo što ti dajem, i istovremeno ćeš povikati da je požar. Pratiš me?”

„Sasvim.”

„To nije ništa baš strašno”, rekao je, vadeći iz džepa dugi valjak sličan cigari. „Obična li-marska dimna raketa sa kapicom s obe strane da bi svetlela. Tvoj zadatak je samo to. Kad

digneš uzburu da je požar, svi će se uskomešati. Onda možeš otići do kraja ulice, i ja ću ti se pridružiti za desetak minuta. Nadam se da sam bio jasan?”

„Trebalo da ostanem neutralan, da pridem blizu prozora, da te gledam, na tvoj znak da ubacim ovaj predmet, da viknem 'požar!', i da te čekam na uglu ulice?”

„Tačno.”

„Onda se možeš sasvim osloniti na mene.”

„Odlično. Mislim da je vreme da se priprelim za novu ulogu.”

Nestao je u svojoj spavaćoj sobi i vratio se za par minuta u vidu prijatnog i jednostavnog sveštenika. Njegov veliki crni šešir, vrećaste pantalone, bela mašna, simpatičan osmeh i opšti izgled dobroćudne radoznalosti bili su dostojni Džona Hejra. Holms nije menjao samo odeću. Njegov izraz, ponašanje, sama njegova duša izgledali su kao da variraju sa svakom novom ulogom koju je preuzimao. Scena je izgubila

sjajnog glumca, a nauka oštroumnog analitičara, kad se on specijalizovao za zločin.

Bilo je šest i petnaest kad smo napustili ulicu Bejker, a deset do sedam kad smo stigli u Serpentajn. Već je bio sumrak, i svetiljke su se upravo palile dok smo hodali gore-dole pored Brajoni Lodža, čekajući da dođe njegova stanarka. Kuća je bila baš onakva kakvu sam zamislio na osnovu sažetog opisa Šerloka Holmsa, ali je samo mesto izgledalo manje pusto nego što sam očekivao. Za tako tih kraj, ulica je bila vrlo živa. Na uglu je pušila i smejala se grupa odrpanaca, zatim je tu bio oštrač makaza sa svojim tocilom, dva stražara koja su flertovala s nekom dadiljom, i više dobro odevenih mladića koji su šetali gore-dole s cigarama u ustima.

„Vidiš”, rekao je Holms, dok smo se šetali ulicom, „ovaj brak prilično pojednostavljuje stvari. Fotografija sad postaje mač sa dve oštrice. Postoje šanse da će gđa Norton biti isto tako protivna tome da je vidi g. Godfri Norton kao što je to bio naš klijent da je vidi njegova princeza. Sad je pitanje, gde da nađemo fotografiju?”

„Gde, zaista?”

„Potpuno je isključeno da je ona nosi sa sobom. Slika je stone veličine: prevelika da se lako sakrije u ženskoj haljini. Ona zna da je kralj sposoban da sredi da bude presretnuta i pretresena. Dva takva pokušaja već su učinjena. Možemo smatrati, dakle, da je ona ne nosi sa sobom.”

„Gde je onda?”

„Kod njenog bankara ili kod njenog advokata. To je ta dvostruka mogućnost. Ali ja nisam sklon nijednoj od njih. Žene su po prirodi tajnovite, i vole da same kriju svoje stvari. Zašto bi je onda dala bilo kome? Šta ona zna kakvom je sve neposrednom ili posrednom

uticaju izložen jedan poslovni čovek? Pored toga, seti se da je ona odlučila da je objavi za nekoliko dana. Ona mora biti negde gde će joj biti dostupna. Mora biti u njenoj kući.”

„Ali kuća je već dvaput provaljena.”

„Pih! Nisu znali kako da traže.”

„Ali kako ćeš ti potražiti?”

„Neću je tražiti.”

„Šta onda?”

„Navešću je da mi je sama pokaže.”

„Ali, odbiće.”

„Neće moći. Ali čujem lupu točkova. To je njena kočija. Sad doslovno obavi moje naloge.”

Dok je govorio, na uglu avenije pojavila se kočija. Bio je to lep mali landauer koji je do-
tandrkao do vrata Brajoni Lodža. Kad se zaustavio, jedan od besposličara na uglu jurnuo je da otvori vrata da bi zaradio neki novčić; ali ga odgurnu drugi, koji je jurnuo s istom namerom. Nastane bučna svađa između besposličara, stražara i oštrača makaza. Čuo se udarac, i u trenu je mlada dama, koja je sišla s kola, bila usred zajapurenih ljudi koji su se tukli, divljački udarajući jedan drugog pesnicama i štapovima. Holms je jurnuo u rulju da zaštiti damu; ali tek što je stigao do nje kriknu i pade na zemlju, lica oblivenog krvlju. Kad je pao, stražari pobegoše u jednom pravcu a besposličari u drugom, dok je više dobro odevenih ljudi koji su posmatrali tu gužvu ne mešajući se, požurilo da pomogne dami i povređenom čoveku. Irena Adler, kako ću je i dalje zvati, požuri uz stepenice, ali je zastala na vrhu i pogledala nazad na ulicu.

„Je li jadni gospodin mnogo povređen?”, upitala je. „Mrtav je”, povikalo je više glasova.

„Ne, ne, još je živ!”, povikao je neko. „Ali umreće pre nego što stignemo u bolnicu.”

„To je hrabar čovek”, rekla je neka žena. „Uzeli bi dami novčanik i sat da ga nije bilo. Bila je to banda, i to gadna. A, evo ga sad diše.”

„Ne može ležati tu na ulici. Možemo li ga uneti kod vas, gospođo?”

„Naravno. Unesite ga u dnevnu sobu. Ima tu udobna sofa. Ovamo, molim.”

Polako i svečano unesen je u Brajoni Lodž i položen u glavnu sobu, dok sam ja i dalje sa mog položaja kod prozora posmatrao šta se dešava. Svetiljke su bile upaljene, ali zastori nisu bili navučeni, pa sam video Holmsa kako leži na kauču. Ne znam da li ga je tad grizla savest zbog uloge koju igra, ali znam da se ja nikad u životu nisam osećao posramljenijim dok sam gledao to lepo stvorenje protiv koga sam se zaverio i njenu bla-

gost prema povređenom čoveku. A ipak bi bilo najcrnje izdajstvo prema Holmsu povući se tad iz uloge koju mi je poverio. Stegnuo sam srce, i izvadio dimnu raketu ispod kaputa. Najzad, mislio sam, mi je ne povređujemo. Samo sprečavamo da ona povredi drugog.

Holms je seo na sofu, i video sam kako maše rukom kao neko ko nema vazduha. Služavka je požurila preko sofe i otvorila prozor. Istog trenutka sam video kako on diže ruku, i na taj znak sam ubacio svoju raketu u sobu i viknuo „požar!“. Čim sam to viknuo, cela gomila posmatrača, dobro i loše odevenih, gospode, konjušara i služavki – počela je da uglas više „požar!“. Debeli oblaci dima kuljali su sobom i kroz otvoren prozor. Video sam užurbane figure, i trenutak kasnije Holmsov glas kako ih ubeđuje da je u pitanju lažna uzbuna. Prošao sam kroz rulju koja je vikala i stigao do ugla ulice, i za deset minuta je, na moje zadovoljstvo, stigao i Holms, pa smo brzo i ćutke išli dok nismo skrenuli u jednu od mirnih ulica koje vode ka Edžver Roudu.

„Uradio si to vrlo dobro, doktore“, rekao je. „Nije moglo biti bolje. Sve je u redu.“

„Imaš li fotografiju?“

„Znam gde je.“

„Kako si je našao?“

„Ona mi je pokazala, kao što sam ti i rekao da će učiniti.“

„Još ne shvatam.“

„Neću da pravim misteriju“, rekao je, smejući se. „Stvar je bila sasvim prosta. Video si, naravno, da su svi u toj ulici bili pomagači. Sve sam ih angažovao za večeras.“

„To sam i mislio.“

„Onda, kad je počela svađa, imao sam malo crvene boje u dlanu. Jurnuo sam napred, pao, lupio se šakom po čelu, i postao žalostan prizor. To je stari trik.“

„I to sam shvatio.“

„Onda su me uneli. Morala je da me uvede. Šta je drugo mogla? I to u njenu dnevnu sobu, baš u onu na koju sam sumnjao. Položili su me na sofu, mahnuo sam tražeći vazduh, morali su da otvore prozor, i dobio si svoju priliku.“

„Kako ti je to pomoglo?“

„To je bilo najvažnije od svega. Kad žena pomisli da joj gori kuća, nagoni prvo jurne da spasi stvar koja joj je najvrednija. To je savršeno nekontrolisan impuls, i već sam ga iskoristio više puta. Udata žena grabi dete; neudata svoju kutiju sa nakitom. Sad je bilo jasno da naša dama danas nema u kući ništa vrednije od onoga što tražimo. Pojuriće da to spasi. Uzbuna za požar bila je savršeno izvedena. Dim i vika bili su dovoljni da uzdrmaju i čelične nerve. Odgovorila je kako treba. Fotografija je u skrovištu u zidu iza pokretne ploče iznad desnog gajtana za zvono. Bila je tu za

tren, i video sam kako ju je napola izvukla. Kad sam povikao da je uzbuna lažna, vratila ju je nazad, pogledala raketu, jurnula iz sobe, i otada je više nisam video. Ustao sam i, izvinjavajući se, umakao iz kuće. Pomislio sam da uzmem fotografiju odmah, ali je ušao kočijaš, i pošto me je pomno zagledao, izgledalo mi je sigurnije da sačekam. Malo pre nagljenosti može sve upropastiti.”

„I sad?” , upitao sam.

„Naše traganje je praktično završeno. Otići ću tamo sa kraljem, i s tobom, ako hoćeš s nama. Uvešće nas u dnevnu sobu da sačekamo gospođu, ali je verovatno da kad dođe, neće naći ni nas ni fotografiju. Možda će biti zadovoljstvo njegovom veličanstvu da dođe do nje sopstvenim rukama.”

„I kad ćete u posetu?”

„U osam ujutro. Ona će još biti u krevetu, pa ćemo imati čist teren. Pored toga, moramo biti brzi, jer ovaj brak može značiti kompletnu promenu u njenom životu i navikama. Moram se odmah javiti kralju.”

Stigli smo do ulice Bejker. Dok je preturao po džepovima tražeći ključeve čulo se kako neki prolaznik kaže: „Dobro večer, g. Holmse.” Na pločniku je tad bilo više ljudi, ali je izgledalo da je pozdrav stigao od jednog mršavog mladića u kaputu, koji je žurno prošao pored nas.

„Čuo sam već taj glas”, rekao je Holms, zureći niz slabo osvetljenu ulicu. „I pitam se ko je to mogao biti.”

3

Spavao sam te noći u ulici Bejker, i taman smo doručkovali kad je u sobu ušao kralj Češke.

„Stvarno ste je našli?”, povikao je, hvatajući Holmsa za ramena i gledajući ga napeto u oči.

„Još ne.”

„Ali ima nade?”

„Ima nade.”

„Idemo, onda. Gorim od nestrpljenja.”

„Trebaju nam kola.”

„Moja kočija nas čeka.”

„To pojednostavljuje stvari.” Sišli smo i opet krenuli za Brajoni Lodž.

„Irena Adler se udala”, rekao je Holms.

„Udala? Kad?”

„Juče.”

„Ali za koga?”

„Za jednog engleskog advokata po imenu Norton.”

„Ali ne može biti da ga voli.”

„Nadam se da može.”

„A zašto se nadate?”

„Jer bi to poštedito Vaše veličanstvo svakog ženskog uznemirivanja. Ako ta dama voli svog muža, onda ne voli Vaše veličanstvo. A ako ne voli Vaše veličanstvo, nema razloga da se meša u plan Vašeg veličanstva.”

„Tačno. A ipak... Eh! Voleo bih da je bila mog staleža! Kakva bi to kraljica bila!”, povuкао se u sumorno ćutanje, koje nije prekinuo sve dok nismo stigli do Serpentajn avenije.

Vrata Brajoni Lodža bila su otvorena, i jedna starija žena je stajala na stepenicama. Gledala nas je ironično dok smo izlazili iz kočije.

„Gospodin Šerlok Holms, pretpostavljam?”, rekla je.

„Ja sam Šerlok Holms”, moj prijatelj ju je gledao ispitivački i iznenađeno.

„Zaista! Moja gospodarica mi je rekla da ćete verovatno navratiti. Otišla je jutros sa svojim mužem, vozom u pet i petnaest, sa Čering Krosa na kontinent.”

„Šta?”, Šerlok Holms je ustuknuo, beo od ogorčenja i iznenađenja. „Kažete da je otišla iz Engleske?”

„Da se više nikad ne vrati.”

„A papiri?”, upitao je kralj promuklo. „Sve je izgubljeno.”

„Videćemo.” Holms je pored služavke nahrupio u salon, a za njim kralj i ja. Nameštaj je bio razbacan na sve strane, sa rastavljenim policama i otvorenim ladicama, kao da ih je gospođa žurno pretresla pre nego što je pobjegla. Holms je požurio do zvonca, sklonio malu pokretnu ploču i, gurnuvši ruku u udubljenje, izvadio jednu fotografiju i jedno pismo. Na fotografiji je bila Irena Adler u večernjoj haljini, a na pismu je pisalo: „Za g. Šerloka Holmsa. Da se ostavi dok ne dođe po njega.” Moj prijatelj ga je otvorio, i sva trojica ga zajedno pročitasm. Bilo je datirano u ponoć protekle noći i glasilo je ovako:

Dragi g. Holmse,

Stvarno ste to dobro izveli. Sasvim ste me obmanuli. Sve do posle uzbune za požar, nisam nimalo sumnjala. Ali onda, kad sam shvatila da sam se odala, počela sam da razmišljam. Upozorili su me na Vas mesecima ranije. Rekli su mi da ćete, ako kralj zaposli nekog agenta, to sigurno biti Vi. Data mi je i Vaša adresa. Pa ipak, i pored svega toga, uspele ste da se odam. Čak i nakon što sam počela da sumnjam, bilo mi je teško da mislim loše o tako ljubaznom starom svešteniku. Ali, znate, i sama sam školovana glumica. Muški kostim nije za mene ništa novo. Poslala sam Džona, kočijaša, da posmatra, otrčala gore, obukla pohabano odelo, kako ja to zovem, i sišla baš kad ste kretali.

I tako, pratila sam Vas do Vaših vrata i tako se uverila da sam stvarno bila predmet zanimanja slavnog g. Šerloka Holmsa. Onda sam Vam, prilično nerazborito, poželela dobro veče, i krenula u Templ kod svog muža.

Oboje smo pomislili da je najbolji izlaz bekstvo, kad nas juri tako strašan protivnik; tako ćete naći gnezdo praznim kad me sutra posetite. Što se tiče fotografije, Vaš klijent može da bude miran. Volim i voli me čovek bolji od njega. Kralj može

da čini šta hoće, i neće ga ometati ona prema kojoj je surovo zgrešio. Čuvam je samo da zaštitim sebe, kao oružje koje će me uvek čuvati od bilo kakvih koraka koje bi on mogao preduzeti u budućnosti. Ostavljam fotografiju koju bi on možda hteo da ima, i ostajem, dragi g. Holmse,

*Vama veoma odana
Irena Norton, rođ. Adler*

„Kakva žena – o, kakva žena!”, uzviknuo je češki kralj, kad smo sva trojica pročitali pismo. „Zar vam nisam rekao kako je ona brza i odlučna? Zar ne bi bila divna kraljica? Zar nije šteta što nije mog staleža?”

„Iz ovoga što sam video kod te dame, zaista izgleda da je ona na sasvim drugačijem nivou od Vašeg veličanstva”, rekao je Holms hladno. „Žao mi je što nisam mogao da dovedem posao Vašeg veličanstva do uspešnijeg zaključenja.”

„Naprotiv, dragi moj gospodine”, povikao je kralj, „nije moglo biti uspešnije. Znam da je njena reč neprekršiva. Fotografija je sad sigurna kao da je i u vatri.”

„Drago mi je što to čujem od Vašeg veličanstva.”

„Neizmerno ste me zadužili. Molim recite mi kako da vas nagradim. Ovaj prsten...” , skinuo je s prsta smaragdni prsten oblika zmije i ispružio ga.

„Vaše veličanstvo, ima nešto što bih još više cenio”, rekao je Holms.

„Samo recite.”

„Ovu fotografiju!”

Kralj ga je zapanjeno gledao.

„Ireninu fotografiju? Naravno, ako je želite.”

„Hvala, Vaše veličanstvo. Onda nema više šta da se uradi u ovom slučaju. Imam čast da Vam poželim vrlo dobro jutro.” Poklonio se i okrenuo ne primećujući ruku koju mu je kralj pružio, i pošao sa mnom u svoj stan.

Tako je veliki skandal pretio da pogodi Češko kraljevstvo, i tako je najbolje planove g. Šerloka Holmsa pobedila ženska dovitljivost. On je imao običaj da se šali na račun ženske pameti, ali to od njega u poslednje vreme ne čujem. A kad govori o Ireni Adler, ili o njenoj fotografiji, uvek to čini pod časnim imenom *ona žena*.

